

Bożenna Jakóbiak, Maria Jeznach

Ujednolicenie systemu prezentacji danych i metodologii ich liczenia

International Journal of Management and Economics 12, 119-135

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bożenna Jakóbiak Maria Jeznach
Główny Urząd Statystyczny

Ujednolicenie systemu prezentacji danych i metodologii ich liczenia

Wprowadzenie

Działania prowadzone w Głównym Urzędzie Statystycznym (GUS) w ciągu ostatnich kilku lat mają m.in. na celu stworzenie spójnego systemu statystyki gospodarczej i społecznej, umożliwiającego rzetelny i kompleksowy opis oraz analizę zmian zachodzących w polskiej gospodarce, a także zapewniającego porównywalność opracowywanych w GUS wskaźników charakteryzujących rozwój społeczno-gospodarczy w skali międzynarodowej. Taką priorytetową rolę w statystyce publicznej odgrywają opracowania i analizy prowadzone w ramach rachunków narodowych. Wynika to również z zapisów ustawy o sposobie obliczania produktu krajowego brutto (DzU nr 114 z dnia 20.12.2000, poz. 1188). Ustawa ta zobowiązuje Prezesa GUS do obliczania i ogłaszania nie tylko produktu krajowego brutto dla całej Polski, ale również do obliczania i ogłaszania wielkości produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca, liczonego jako średnia za okres ostatnich 3 lat według poziomów NTS 2, tj. według województw i według poziomów NTS 3, czyli według 44 podregionów. Analogiczne dane wymagane są przez Unię Europejską na potrzeby unijnych funduszy strukturalnych.

Wszystkie te wymagania spełnia zrewidowany w 1993 r. i sprawdzony w krajach wysoko rozwiniętych system rachunków narodowych – SNA '93 (System of National Accounts) zalecany i opracowany przez ONZ, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, Bank Światowy, Komisję Statystyczną Unii Europejskiej i OECD oraz w wersji europejskiej European System of Accounts – ESA '95.

Wdrażany przez GUS System Rachunków Narodowych (SRN) odpowiada generalnie zaleceniom SNA '93 i ESA '95. Wypracowane w jego ramach narzędzia, tj. klasyfikacje, definicje, metody pozwalają na identyfikację i systematyzację typów jednostek działalności ekonomicznej, określenie ich zasobów oraz strumieni przepływów rzeczowych i finansowych, a w efekcie dokonanie odpowiedniego grupowania i ujęcia w postaci określonych kategorii agregatowych. Kategorie te mają swoje miejsce w systemie rachunków narodowych, a podstawową kategorią makroekonomiczną jest pro-

dukt krajowy brutto, który w sposób syntetyczny charakteryzuje sytuację gospodarki narodowej, w cyklach: długookresowym (rocznym i wieloletnim) i krótkookresowym (kwartalnym).

System Rachunków Narodowych

Na system rachunków narodowych składa się zbiór logicznie ze sobą powiązanych rachunków makroekonomicznych, bilansów oraz tablic, opracowanych z myślą o dostarczeniu odbiorcom w miarę systematycznego, a zarazem kompletnego obrazu gospodarki narodowej.

Rachunki narodowe sporządzane są dla całej gospodarki narodowej, niemniej umożliwiają także analizę gospodarczych zależności na niższych poziomach agregacji. Każdy z rachunków opisuje szczególny rodzaj działalności, taki jak: procesy produkcji, tworzenia, podziału pierwotnego, wtórnego i podziału ostatecznego dochodów.

W systemie wyróżnia się:

- rachunki bieżące,
- rachunki akumulacji,
- bilanse (czyli rachunki dotyczące stanów).

Na **rachunki bieżące** składają się:

1. Rachunek produkcji – jest pierwszym w całej sekwencji rachunków bieżących, zestawianych dla poszczególnych sektorów instytucjonalnych oraz dla całej gospodarki narodowej. Dochody, jakie tworzone są w wyniku działalności produkcyjnej, przenoszone są następnie na kolejne rachunki. Stąd też sposób, w jaki liczona jest produkcja, ma decydujący wpływ na cały system rachunków narodowych. Pozycją bilansującą w rachunku produkcji jest wartość dodana, jedna z ważniejszych pozycji bilansujących w całym systemie rachunków narodowych.

2. Rachunek tworzenia dochodów – prezentuje transakcje związane z procesem produkcji z punktu widzenia producenta. W rachunku tym po stronie rozchodowej występują koszty związane z zatrudnieniem, podatki związane z produkcją, cła i inne opłaty importowe. Po stronie rozchodowej wykazywane są ponadto ze znakiem minus udzielone podmiotom gospodarczym dotacje. Wielkością bilansującą w tym rachunku jest nadwyżka operacyjna.

3. Rachunek podziału pierwotnego dochodów – uwzględnia się w nim podział wartości dodanej według takich czynników produkcji, jak „praca” i „kapitał”; wprowadza się ponadto „rząd i samorząd”, jako jednostkę uczestniczącą również w podziale pierwotnym. Uwzględnia się także pojęcie tzw. „kosztów związanych z zatrudnieniem”, na które składają się wynagrodzenia, składki na ubezpieczenia społeczne oraz inne koszty związane z zatrudnieniem. Pozycją bilansującą w rachunku podziału pierwotnego są dochody pierwotne.

4. Rachunek podziału wtórnego dochodów – dalszy podział dochodów pierwotnych dokonywany w postaci transferu pomiędzy poszczególnymi sektorami instytucjonalnymi. Pozycją bilansującą jest dochód do dyspozycji.

5. Rachunek wykorzystania dochodów do dyspozycji – jest prezentacją proporcji, w jakich gospodarstwa domowe i inne podmioty gospodarcze rozdysponowują swój dochód do dyspozycji z przeznaczeniem na spożycie i na oszczędności. Spożycie zgodnie z zaleceniami Systemu Rachunków Narodowych występuje wyłącznie w sektorze gospodarstw domowych, sektorze instytucji rządowych i samorządowych oraz w sektorze instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych. Oszczędności definiowane są zgodnie z teorią ekonomii jako różnica między dochodami do dyspozycji a wydatkami na konsumpcję.

Każdy z wymienionych wyżej rachunków zamyka się tzw. **pozycją bilansującą**, z których większość stanowi istotne kategorie makroekonomiczne, jak:

- produkt krajowy brutto lub netto (wartość dodana brutto lub netto)
- nadwyżka operacyjna dochody mieszane
- dochody pierwotne brutto
- dochody do dyspozycji
- oszczędności.

Produkt krajowy brutto (PKB) wyceniany jest w cenach rynkowych i stanowi końcowy rezultat działalności produkcyjnej krajowych jednostek produkcyjnych. Może on być zdefiniowany trzema sposobami:

a) jako suma wartości dodanych poszczególnych sektorów instytucjonalnych lub poszczególnych gałęzi plus podatki od produktów pomniejszone o dotacje do produktów (które nie są przydzielone do sektorów czy gałęzi). Jest on też pozycją bilansującą rachunku produkcji gospodarki ogółem;

b) jako suma końcowego popytu krajowego (końcowego wykorzystania wyrobów i usług przez krajowe jednostki instytucjonalne, tj. spożycia i akumulacji brutto) plus eksport i minus import wyrobów i usług;

c) jako suma rozchodów na rachunku tworzenia dochodów gospodarki ogółem (koszty związane z zatrudnieniem, podatki związane z produkcją i importem pomniejszone o dotacje, nadwyżka operacyjna brutto oraz dochód mieszany gospodarki ogółem).

Poprzez odjęcie amortyzacji środków trwałych od PKB otrzymujemy produkt krajowy netto w cenach rynkowych (PKN).

Nadwyżka operacyjna odpowiada dochodowi, który jednostka uzyskuje z własnego wykorzystania swoich środków produkcji.

Dochód mieszany odzwierciedla dochód uzyskiwany przez wyłącznych właścicieli oraz spółki nie posiadające osobowości prawnej w sektorze gospodarstw domowych i zawiera ukryty element odpowiadający wynagrodzeniu za pracę wykonywaną przez właściciela lub członka jego rodziny, który nie może być oddzielony od jego dochodów jako przedsiębiorcy.

Dochód pierwotny jest dochodem, który jednostka będąca rezydentem otrzymuje z racji swojego bezpośredniego uczestnictwa w procesach produkcji oraz dochodem otrzymywanym przez właściciela aktywów finansowych lub rzeczowych aktywów nieprodukowanych w zamian za dostarczenie funduszy albo oddanie rzeczowych aktywów nieprodukowanych do dyspozycji innej jednostki instytucjonalnej.

Dochód do dyspozycji odzwierciedla transakcje bieżące, ale wyraźnie wyklucza się z tego rachunku transfery kapitałowe, realne zyski i straty z tytułu posiadania majątku oraz konsekwencje takich zdarzeń, jak klęski żywiołowe. Jest on rozdzielany na spożycie oraz oszczędności.

Oszczędności są (dodatnią lub ujemną) kwotą wynikającą z transferów bieżących, która jest związana z akumulacją. Jeśli oszczędności są dodatnie, niewydatkowany dochód wykorzystywany jest na nabycie aktywów lub na spłatę zobowiązań. Jeśli oszczędności są ujemne, pewne aktywa są likwidowane lub pewne zobowiązania narastają.

Oszczędności – zwłaszcza oszczędności gospodarstw domowych – stanowią kluczową pozycję w teorii ekonomii z uwagi na to, że reprezentują fundusze, które posłużyć mogą do finansowania zakupu nowych środków trwałych, w wyniku czego (w przyszłości) wzrastać może wydajność czynników produkcji.

Na rachunki akumulacji składają się:

1. Rachunek kapitałowy – prezentuje sposób, w jaki z oszczędności finansowane są inwestycje dotyczące różnego rodzaju aktywów niefinansowych.
2. Rachunek finansowy – pokazuje pozyskiwanie oraz rozdysponowanie finansowych aktywów i pasywów.
3. Rachunki innych zmian aktywów – rejestrują zmiany wartości aktywów, pasywów i wartości netto zachodzące w okresie księgowym, wynikające z innych przepływów, tj. przepływów niebędących transakcjami. W ramach tych rachunków wyróżnia się: rachunek innych zmian wolumenu aktywów, rejestrujący zmiany w stanie aktywów i pasywów spowodowane odkryciami złóż naturalnych lub wyczerpaniem zasobów, zniszczeniami wojennymi, wydarzeniami politycznymi, klęskami żywiołowymi itd., który odzwierciedla także zmiany w klasyfikacji jednostek instytucjonalnych i zmiany zaklasyfikowania aktywów w ramach jednostek instytucjonalnych, oraz rachunek przeszacowań, rejestrujący nominalne zmiany z tytułu posiadania majątku (aktywów niefinansowych i finansowych oraz zobowiązań) powstałe w wyniku zmian w poziomie i strukturze cen składników tego majątku.

Bilans jest zapisem, w określonym momencie, wartości posiadanych aktywów (niefinansowych i finansowych) oraz zobowiązań. Dla jednostki lub dla sektora instytucjonalnego bilans dostarcza wskaźników opisujących ich pozycję ekonomiczną, tj. informacji o zasobach finansowych i niefinansowych będących w ich dyspozycji, zsumowanych w pozycji bilansującej – wartość netto. Bilans kończy sekwencję wszystkich wcześniejszych rachunków, pokazując ostateczny rezultat wynikający z rachunków produkcji, podziału i wykorzystania dochodów oraz z rachunku akumulacji.

Grupowanie jednostek według sektorów i podsektorów instytucjonalnych

Podstawową jednostką gospodarczą uwzględnianą w rachunkach narodowych jest podmiot gospodarczy, tzw. **jednostka instytucjonalna**. Atrybuty podmiotu gospodarczego w postaci majątku, odpowiedzialności prawnej oraz możliwości autonomicznego podejmowania decyzji stanowią cechy pozwalające na zaliczenie go do jednostek instytucjonalnych.

Jednostki instytucjonalne klasyfikowane są do **sektorów instytucjonalnych**. Kryteriami podziału na sektory są natomiast cele ekonomiczne, funkcje, jakie pełnią w procesie produkcji, oraz typy zachowań charakterystycznych dla różnych podmiotów gospodarczych. Takie rozróżnienie nabiera podstawowego znaczenia w warunkach gospodarki rynkowej, w której zanikają funkcje bezpośredniego planowania, zaś rola administracji publicznej ogranicza się do pośredniego oddziaływania na podmioty gospodarcze.

W systemie wyróżnionych jest 5 krajowych sektorów instytucjonalnych oraz sektor zagranica. Są to:

- **sektor przedsiębiorstw** – obejmuje jednostki instytucjonalne, których podstawową funkcją jest produkcja wyrobów i usług niefinansowych celem ich sprzedaży na rynku (prowadzą działalność nastawioną na zysk);
- **sektor instytucji finansowych** – obejmuje jednostki instytucjonalne, których podstawową funkcją jest gromadzenie i podział dostępnych funduszy (bankowość, pośrednictwo finansowe) oraz instytucje ubezpieczeniowe;
- **sektor instytucji rządowych i samorządowych** – obejmuje wszystkie jednostki instytucjonalne, które pełnią funkcje polityczne i funkcje w zakresie regulacji gospodarczej, a także zajmują się produkcją usług nierynkowych przeznaczonych na cele spożycia (indywidualnego i ogólnospołecznego), oraz instytucje, które prowadzą transakcje związane z redystrybucją dochodu i majątku narodowego;
- **sektor gospodarstw domowych** – obejmuje jednostki instytucjonalne, których podstawową funkcją jest konsumpcja, a także dostarczanie siły roboczej oraz, w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej, wytwarzanie produktów;
- **sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych (INKgd)** – obejmuje takie rodzaje instytucji, które dostarczają gospodarstwom domowym wyroby i usługi nierynkowe. Są to: instytucje dobroczynne, organizacje humanitarne i pomocy, związki zawodowe, towarzystwa i stowarzyszenia (zawodowe, naukowe, konsumentów), partie polityczne, kościoły i stowarzyszenia religijne itp.;
- **sektor zagranica** – stanowi zgrupowanie jednostek nie posiadających żadnych charakterystycznych funkcji ani przychodów. Tworzą go podmioty będące własnością jednostek zagranicznych, o ile dokonują one transakcji z krajowymi jednostkami instytucjonalnymi lub mają inne powiązania gospodarcze z rezydentami. Do sektora tego należą również instytucje UE i organizacje międzynarodowe.

Dla każdego sektora instytucjonalnego oraz dla gospodarki narodowej ogółem sporządza się pełny zestaw wymienionych wcześniej rachunków.

System Rachunków Narodowych w polskiej praktyce statystycznej

Równolegle z wdrażaniem SRN do polskiej praktyki statystycznej rozpoczęto przebudowę całego systemu statystyki w tym kierunku, aby zagwarantować systematyczny dopływ informacji w zakresie wymaganym przez nową metodologię (SNA/ESA). Wprowadzone przez GUS zmiany warunkujące możliwość wdrażania zasad SNA/ESA dotyczyły głównie rejestru podmiotów gospodarczych, wielu klasyfikacji, badań przedsiębiorstw, badań cen oraz badań handlu zagranicznego. Tak ogromne przedsięwzięcie, jakim jest wdrażanie SRN, z założenia nie mogło się odbyć w jednym momencie czasu. System jest wdrażany stopniowo. Od kilku lat corocznie poszerzany jest zakres publikowanych opracowań.

Na przełomie lat 1989/1990 opracowane zostały wstępne założenia wdrożenia systemu rachunków narodowych do polskiej statystyki, które były rozpatrzone i zaakceptowane przez Radę Naukową GUS, Radę do Spraw Systemów Informacji Społeczno-Gospodarczej oraz przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów.

W dokumencie tym założono m.in., że:

- w latach 1991–1993 wykonywane będą prace przygotowawcze i szkoleniowe, rozpoznawcze, koncepcyjno-metodologiczne, organizacyjne i eksperymentalne oraz przebudowywana będzie baza informacyjna GUS;
- dla częściowego zaspokojenia popytu na informacje makroekonomiczne kontynuowane będą rachunki produktu krajowego brutto i jego wykorzystania metodami uproszczonymi (m. in. przy użyciu dotychczasowych klasyfikacji, metod wyceny itp.), z tym że będą one rozszerzane w miarę uzyskiwania rezultatów prac eksperymentalnych. Jednocześnie następować będzie przebudowa struktury i treści publikacji (roczniki, publikacje specjalistyczne) pod kątem ich wzbogacenia o kategorie właściwe dla rachunków narodowych SNA/ESA.

W pierwszej kolejności (od 1994 r.) rozpoczęto publikowanie podstawowej kategorii systemu, tj. produktu krajowego (PKB) w ujęciu rocznym według sektorów instytucjonalnych.

Dane opracowane za lata 1991–1996 obejmują tzw. rachunki niefinansowe, tj. wszystkie rachunki bieżące (rachunek produkcji, rachunek tworzenia dochodów, rachunki podziału pierwotnego oraz wtórnego dochodów i rachunek wykorzystania dochodów do dyspozycji) oraz pierwszy z rachunków akumulacji, tzw. rachunek kapitałowy. Do tego celu opracowano m.in. klasyfikację sektorów instytucjonalnych, zmieniono zasady wyceny (w tym zwłaszcza wyceny tzw. zysków z tytułu posiadania rzeczowych środków obrotowych, a ponadto – od danych za rok 1994 – wycena produkcji globalnej, a tym samym i wartości dodanej brutto dokonywana jest w tzw. cenach bazowych), wprowadzono nowe definicje kategorii spożycia i akumulacji, a także uwzględniono część działalności tzw. szarej gospodarki, tj. produkcji ukrytej.

Od 1998 r. zakres informacji z dziedziny rachunków niefinansowych został istotnie poszerzony o opracowanie, według podsektorów **instytucjonalnych** (począwszy od danych za 1995 r.). Sektory instytucjonalne dzielą się na podsektory instytucjonal-

ne. Grupowanie jednostek instytucjonalnych w podsektory instytucjonalne dokonuje się zgodnie z generalnymi zasadami systemu rachunków narodowych. W systemie rachunków narodowych nie przewiduje się podziału sektora instytucji niekomercyjnych i sektora zagranica na podsektory instytucjonalne. Zatem dezagregacja na podsektory dotyczy sektorów:

- przedsiębiorstw
- instytucji finansowych
- instytucji rządowych i samorządowych
- gospodarstw domowych.

W polskim systemie rachunków narodowych wyróżnione są następujące podsektory w każdym z wymienionych wyżej sektorów:

W sektorze przedsiębiorstw:

- podsektor przedsiębiorstw publicznych
- podsektor przedsiębiorstw prywatnych krajowych
- podsektor przedsiębiorstw zagranicznych.

W sektorze instytucji finansowych:

- Narodowy Bank Polski
- podsektor pozostałych banków
- podsektor pozostałych instytucji pośrednictwa finansowego
- podsektor pomocniczych instytucji pośrednictwa finansowego
- podsektor instytucji ubezpieczeniowych.

W sektorze instytucji rządowych i samorządowych:

- podsektor instytucji rządowych
- podsektor instytucji samorządowych
- podsektor funduszy ubezpieczeń społecznych.

W sektorze gospodarstw domowych:

- podsektor konsumentów indywidualnych, rozdzielony następnie na:
 - gospodarstwa domowe osób fizycznych pracujących najemnie
 - gospodarstwa domowe osób fizycznych posiadających niezarobkowe źródło dochodów, tj. emerytów i rencistów, osób otrzymujących świadczenia społeczne inne niż emerytura i renta, bezrobotnych itp.
- podsektor gospodarstw domowych pracodawców i pracujących na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie
- podsektor gospodarstw domowych pracodawców i pracujących na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, tj. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą z liczbą pracujących do 5 osób i prowadzących uproszczoną ewidencję księgową, osób fizycznych wykonujących wolne zawody oraz dochody właścicieli i współwłaścicieli średnich i dużych przedsiębiorstw.

Obecnie Główny Urząd Statystyczny, Narodowy Bank Polski i Ministerstwo Finansów prowadzą intensywne prace nad ujednoliceniem zakresu sektorów (i podsektorów) instytucjonalnych do stosowania w systemach: bankowym, finansowym i w statystyce. Potrzeba takiego ujednolicenia wynika ze zmian w statusie prawnym, jakim podlegają istniejące jednostki, kreowanie nowych jednostek, czy też dokonana w 1999 r. w statystyce zmiana progów małych i średnich przedsiębiorstw (dawniej podmioty małe były określane liczbą pracujących do 5 osób włącznie, obecnie do 9 osób włącznie; dawniej podmioty średnie były określane liczbą pracujących od 6 do 50 osób w sekcjach C,D,E,F i od 6 do 20 osób w pozostałych sekcjach, obecnie od 10 do 49 osób włącznie), która spowodowała zmianę organizacji prowadzonych badań dla przedsiębiorstw i jednostek typu przedsiębiorstwa.

Konsekwencją zmiany progów małych i średnich przedsiębiorstw będzie zmiana dotychczasowego zakresu podsektora gospodarstw domowych pracodawców i pracujących na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie. W 2002 r., począwszy od danych za rok 2000 (rok ten będzie tzw. rokiem przejścia, dla którego szacunki będą wykonywane w dwóch wersjach według dotychczas stosowanego i według nowego kryterium), GUS jako kryterium włączenia osób fizycznych i spółek cywilnych pracujących na własny rachunek do sektora gospodarstw domowych przyjmie jednostki z liczbą pracujących do 9 osób włącznie.

Szczegółowe zaklasyfikowanie jednostek do poszczególnych podsektorów instytucjonalnych dokonuje się dla większości jednostek na podstawie krajowego rejestru podmiotów gospodarki narodowej REGON.

W roku 1998, począwszy od danych za rok 1995, GUS opracował pozostałe rachunki akumulacji (tj. rachunek finansowy, rachunek innych zmian wolumenu aktywów i rachunek przeszacowań) oraz bilanse gospodarki narodowej. Są one od tego czasu publikowane corocznie i zawierają informacje jak niżej:

Rachunek finansowy zawiera informacje na temat operacji dotyczących aktywów i pasywów finansowych, dokonywanych między krajowymi jednostkami instytucjonalnymi oraz między tymi jednostkami a zagranicą. Po lewej stronie rachunku rejestrowane są zmiany aktywów finansowych, po prawej – zmiany pasywów i wartości netto. Rachunek finansowy jest rachunkiem kończącym całą sekwencję rachunków rejestrujących transakcje i dlatego nie posiada pozycji bilansującej, przenoszanej do następnego rachunku, tak jak wszystkie rachunki go poprzedzające. Natomiast wynik netto (nabycie netto aktywów finansowych pomniejszone o zaciągnięcie zobowiązań netto) tego rachunku ma teoretycznie tę samą wartość, ale z przeciwnym znakiem, co pozycja bilansująca rachunek kapitałowy, tzn. wierzytelności (zadłużenie) netto, będące składnikiem oszczędności. Rachunek finansowy przedstawia w rezultacie również rodzaje aktywów finansowych wykorzystywanych przez sektory instytucjonalne do zaciągania zobowiązań lub pozyskiwania aktywów.

Rachunek finansowy sektora może być skonsolidowany lub nieskonsolidowany. Nieskonsolidowany rachunek finansowy sektora pokazuje zmiany aktywów i pasywów finansowych wynikające ze wszystkich transakcji finansowych, w których uczestniczą również jednostki zaliczone do danego sektora. W rachunku skonsoli-

dowanym przedstawia się zmiany aktywów i pasywów finansowych wynikające tylko z transakcji finansowych pomiędzy jednostkami sektora a jednostkami należącymi do innych sektorów instytucjonalnych lub zagranicy (bez transakcji między jednostkami należącymi do tego samego sektora instytucjonalnego).

Na rachunku innych zmian wolumenu aktywów rejestrowane są zmiany w stanie aktywów i pasywów spowodowane odkryciami złóż naturalnych lub ich wyczerpaniem, przyrostem lub ubytkiem zasobów poławowych, zniszczeniami wojennymi, wydarzeniami politycznymi, klęskami żywiołowymi itd. Odzwierciedla on także zmiany w klasyfikacji jednostek instytucjonalnych i zmiany zaklasyfikowania aktywów w ramach jednostek instytucjonalnych.

Rachunek przeszacowań rejestruje zyski lub straty (za dany okres sprawozdawczy) z tytułu posiadania majątku (aktywów niefinansowych i finansowych oraz pasywów finansowych) uzyskane przez właścicieli. Zyski/straty z tytułu posiadania aktywów są rejestrowane w rachunku po stronie aktywów. Zyski/straty dotyczące pasywów są rejestrowane po stronie pasywów rachunku.

W ramach poszczególnych sektorów instytucjonalnych rachunek przeszacowań prezentuje uzyskiwane przez te sektory zyski i straty odnoszące się do składników majątkowych (niefinansowych, finansowych i aktywów zagranicznych).

Bilans jest zestawieniem wartości posiadanych aktywów oraz zobowiązań finansowych na dany dzień. Zestawienie bilansowe może być sporządzane dla jednostek instytucjonalnych, sektorów instytucjonalnych oraz dla całej gospodarki. Dla każdego sektora instytucjonalnego bilans jest źródłem informacji nt. jego majątku finansowego i niefinansowego. Dla całej gospodarki bilans pokazuje tzw. bogactwo narodowe, czyli sumę aktywów niefinansowych i należności netto w stosunku do zagranicy.

Metodologia opracowania rachunków finansowych jest generalnie zgodna z założeniami SNA'93 oraz ESA'95. Szczegółowe rachunki finansowe opracowywane są według sektorów instytucjonalnych, a dla roku 1998, po raz pierwszy, zaprezentowano również transakcje finansowe na szczeblu podsektorów instytucjonalnych sektora instytucji finansowych i sektora instytucji rządowych i samorządowych. Ponadto dla tego roku w ramach transakcji finansowych opracowano oddzielnie transakcje złotowe i walutowe.

Szacunki produktu krajowego brutto w ujęciu według kwartałów

Obok rachunków narodowych w ujęciu rocznym opracowywane są rachunki PKB w ujęciu kwartalnym. W efekcie kilkuletnich przygotowań – od jesieni 1996 r. rozpoczęto systematyczną publikację opracowań PKB według kwartałów. Rachunki kwartalne dają podstawę do prowadzenia bieżącej krótkookresowej analizy gospodarki narodowej, a także służą obliczaniu wstępnych rocznych szacunków PKB. Są one zestawiane według takich samych zasad, definicji, klasyfikacji i metod, jakie przyjmuje się do rachunków rocznych. Różnią się natomiast sposobem wykorzystania dostępnych danych statystycznych i administracyjnych (z uwagi na węższy zakres

informacji w kwartałach większy jest udział ocen eksperckich i szacunków). Szacunki prowadzone są z wykorzystaniem metody bezpośredniej.

Szacunki PKB prowadzone są niezależnie od strony produkcji i od strony rozdyponowania, a następnie poddawane są procesowi bilansowania. W tym celu opracowywana jest uproszczona tablica podaży i wykorzystania.

Rachunki kwartalne prowadzone są w cenach bieżących i cenach stałych średniorocznych roku poprzedniego. Ponadto na potrzeby kwestionariusza ESA'95 dokonuje się przeliczeń na ceny stałe średnioroczne roku 1995. W pracach tych wykorzystuje się specjalny program automatycznego przeliczania na ceny stałe średnioroczne roku 1995, opracowany przez ekspertów Europejskiego Biura Statystycznego (Eurostat) zajmujących się rachunkami kwartalnymi.

Jak dotąd GUS opracowuje i publikuje jedynie tzw. dane „surowe” PKB i jego elementy w ujęciu kwartalnym. Nie są opracowywane dane wyrównane sezonowo. Jednak prace w tym kierunku zostały przez GUS już podjęte i pierwsze, na razie eksperymentalne szacunki PKB w ujęciu kwartalnym wyrównane sezonowo zostaną opublikowane w 2002 r. i obejmą okres za lata 1995–2001.

Procedura publikowania danych kwartalnych PKB jest zgodna z wymaganą przez Eurostat, tj. do 90 dni po zakończeniu badanego kwartału.

Rachunki kwartalne podlegają rewizji 2 razy w roku. Procedura korekt wcześniej publikowanych szacunków wynika z konieczności zbilansowania szacunków kwartalnych PKB z szacunkami PKB w ujęciu rocznym. Spowodowane jest to faktem, iż pomimo że rachunki kwartalne zestawiane są generalnie według takich samych zasad, definicji, klasyfikacji i metod co rachunki roczne, to jednak różnią się one ze względu na inny zakres informacji źródłowych, jakimi dysponuje się przy ich opracowywaniu.

Baza informacyjna dla rachunków rocznych jest bogatsza: m.in. niektóre badania statystyczne przeprowadzane są tylko raz w roku, a także zakres przedmiotowy większości badań jest szerszy w badaniach rocznych niż w kwartalnych. Większy zatem jest udział ocen eksperckich w rachunkach kwartalnych niż w rocznych. Stąd m.in. rachunki roczne uznawane są za bardziej wiarygodne i do ich poziomu dostosowywane są wymienione wcześniej opracowania rachunków kwartalnych.

Rachunki produktowe

Kolejnym obszarem prac GUS-u w dziedzinie rachunków narodowych są prace nad tzw. **rachunkami produktowymi** (w tym nad rachunkami podaży i wykorzystania wyrobów i usług oraz nad tablicami przepływów międzygałęziowych). Pierwsze opracowania z tego zakresu zostały opublikowane w roku 1998. Rachunki podaży i wykorzystania wyrobów i usług są opracowywane corocznie, natomiast przepływy międzygałęziowe co pięć lat (pierwsze za 1995 rok, opublikowane w 1999 r.).

Rachunki podaży i wykorzystania wyrobów i usług są prezentowane w postaci macierzy w układzie według gałęzi i produktów. Opisują one procesy produkcji kra-

jowej i transakcje produktowe dla gospodarki narodowej. Tablice podaży i wykorzystania pokazują:

- a) strukturę kosztów produkcji i wytworzony w procesie produkcji dochód;
- b) przepływy wyrobów i usług produkowanych w ramach gospodarki narodowej;
- c) przepływy wyrobów i usług z zagranicą.

Tablica podaży pokazuje podaż wyrobów i usług według produktów i według rodzaju dostawy, w podziale na produkcję globalną gałęzi krajowych i z importu. Tablica wykorzystania pokazuje wykorzystanie wyrobów i usług według produktów i według rodzaju wykorzystania, tj. jako zużycie pośrednie (według gałęzi), spożycie, akumulację brutto i eksport. Ponadto tablica pokazuje składniki wartości dodanej brutto, tj. koszty związane z zatrudnieniem, podatki od producentów pomniejszone o dotacje dla producentów i nadwyżkę operacyjną brutto.

Pomiędzy tablicami podaży i wykorzystania obowiązują dwa rodzaje tożsamości, dzięki którym zapewniona jest zgodność wyceny strony podaży ze stroną wykorzystania.

1. Tożsamość według gałęzi: produkcja globalna według gałęzi = nakłady według gałęzi.

Zatem dla każdej gałęzi: produkcja globalna = zużycie pośrednie + wartość dodana

2. Tożsamość według produktów: razem podaż według produktów = razem wykorzystanie według produktów.

Zatem dla każdego produktu: produkcja globalna + import = zużycie pośrednie + eksport + spożycie + akumulacja brutto.

Tożsamości według gałęzi i produktów mogą być użyte do celów sprawdzenia oraz poprawy zgodności i kompletności szacunków. Tablice podaży i wykorzystania stanowią główny kompleks dla wszystkich tablic według gałęzi, np. dla takich jak: pracujący, nakłady brutto na środki trwałe czy zapasy. Tablice podaży i wykorzystania obejmują wszystkie przepływy na następujących rachunkach:

- a) rachunku wyrobów i usług,
- b) rachunku produkcji,
- c) rachunku tworzenia dochodów.

Prezentowane obecnie przez GUS tablice podaży i wykorzystania wyrobów i usług opracowywane są w cenach bieżących w agregacji 58 działów x 58 gałęzi, według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) i Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU).

Najbliższe prace w tej dziedzinie będą miały na celu opracowanie tych tablic również w cenach stałych. Pierwszy, eksperymentalny rachunek został już przeprowadzony dla roku 1997 (niepublikowany).

Tablice podaży i wykorzystania służą wielorakim celom statystycznym i analitycznym, jak np.:

- identyfikacja braków i niezgodności w źródłach danych bazowych,
- dokonywanie szacunków metodą rezydualną (szacowanie zmiennych poprzez pierwsze szacowanie wszystkich pozostałych zmiennych w tożsamości), np. dla produkcji lub spożycia poszczególnych produktów,
- sprawdzanie i poprawianie zgodności, wiarygodności i kompletności liczb w tablicach podaży i wykorzystania, i otrzymanie w efekcie liczb zgodnych z tymi na rachunku produkcji,
- szacowanie liczb dla okresów, dla których dostępne dane są mniej wiarygodne, np. szacowanie rocznych danych na bazie szczegółowych liczb z tablic podaży i wykorzystania dla roku bazowego lub szacowanie danych kwartalnych na bazie rocznych tablic podaży i wykorzystania.

Tablica przepływów międzygałęziowych jest macierzą kwadratową w układzie produkt na produkt lub gałąź na gałąź, opisującą procesy produkcji krajowej i transakcje produktowe w gospodarce narodowej na jak najniższym poziomie agregacji. Tablica przepływów międzygałęziowych przemienia obie tablice podaży i wykorzystania w jedną tablicę. Jest to główna różnica pojęciowa pomiędzy tablicą przepływów międzygałęziowych a połączoną tablicą podaży i wykorzystania: w tablicy podaży i wykorzystania statystyka łączy produkty z gałęziami, podczas gdy w tablicy przepływów międzygałęziowych statystyka łączy produkty z produktami lub gałęziami z gałęziami.

Tablice podaży i wykorzystania oraz tablice przepływów międzygałęziowych dają szczegółowy obraz struktury podaży i wykorzystania wyrobów, usług i pracy oraz dochodów pierwotnych. Tablice te oraz otrzymywane z nich współczynniki, takie jak wydajność, są ważnym przedmiotem analiz ekonomicznych.

Tablice podaży i wykorzystania oraz tablice przepływów międzygałęziowych mogą również służyć jako narzędzia do prowadzenia analiz ekonomicznych. Oba rodzaje tablic mają różne zalety. Do obliczenia efektów bezpośrednich i pośrednich lepsze są tablice podaży i wykorzystania, uwzględniające pewne specyficzne założenia lub dodatkowe informacje statystyczne. Natomiast do obliczenia łącznych efektów lepszym narzędziem jest tablica przepływów międzygałęziowych.

Opracowane zgodnie z zaleceniami systemu rachunków narodowych i opublikowane w roku 1999 tablice przepływów międzygałęziowych za rok 1995 przedstawiają informacje o całości zasobów gospodarki polskiej pochodzących z produkcji krajowej i importu oraz o wykorzystaniu tych zasobów na cele zużycia pośredniego, spożycia indywidualnego i zbiorowego, nakładów brutto na środki trwałe, przyrostu rzeczowych środków obrotowych i na eksport; w układzie 58 x 58 działów. Tablice przepływów międzygałęziowych dla 2000 r. zostaną opublikowane w 2003 r.

Rachunki regionalne

Kolejnym obszarem systemu rachunków narodowych są **rachunki regionalne**. W wyniku prowadzonych w tym zakresie prac w sierpniu 1997 r. opublikowano pierwsze eksperymentalne opracowanie PKB według województw za rok 1995. Począw-

szy od roku 1998 rachunki regionalne opracowywane są regularnie przez zespół powołany do tego celu przez Prezesa GUS w Urzędzie Statystycznym w Katowicach, w ścisłej współpracy z Departamentem Rachunków Narodowych i Finansów GUS.

Podjęcie decyzji o rozpoczęciu w Polsce prac nad obliczaniem produktu regionalnego brutto (tj. produktu krajowego brutto wytworzonego na terytorium danego regionu) wynikało z dwóch ważnych przesłanek.

Pierwszą z nich jest wzrost samodzielności prawnej i gospodarczej regionów oraz postępujący w Polsce proces demokracji. Coraz większego znaczenia nabiera statystyka regionalna, a zwłaszcza jej syntetyczne kategorie ujęte w rachunkach regionalnych. Władzom samorządowym do oceny skutków podejmowanych przez nie decyzji potrzebne są informacje o potencjale ekonomicznym oraz warunkach życia mieszkańców w danym regionie, w ujęciu absolutnym oraz na tle innych regionów. Do zadań polityki gospodarczej rządu warunkujących harmonijny rozwój całej gospodarki narodowej, również w ujęciu przestrzennym, należy łagodzenie dysproporcji w rozwoju ekonomicznym regionów. Dlatego też stopniowe wprowadzenie regionalnych odpowiedników kategorii makroekonomicznych do praktyki polskiej statystyki jest niezbędnym elementem ewolucji systemu polskiej statystyki, decydującym o jej społecznym charakterze i nadążaniu za postępującą demokratyzacją życia.

Drugim czynnikiem jest postępujący od kilku lat proces integracji statystyki polskiej z normami obowiązującymi w krajach Unii Europejskiej, co implikuje wdrożenie do polskiej praktyki statystycznej pełnego systemu rachunków narodowych według zaleceń SNA/ESA. Oznacza to również potrzebę prowadzenia rachunków regionalnych, tj. obliczania (szacowania) regionalnych odpowiedników kategorii makroekonomicznych prezentowanych w rachunkach narodowych.

Oba wymienione czynniki są wzajemnie silnie skorelowane, gdyż procesy integracyjne narzucają konieczność wdrażania określonych procedur właściwych dla społeczeństw demokratycznych, które z czasem prowadzą do zwiększenia autonomii regionów. To zaś automatycznie rodzi potrzebę artykułowania swoich odrębnych celów „regionalnych” z jednej strony, z drugiej zaś – do sformułowania spójnych zasad prowadzenia polityki regionalnej przez państwo. Posiadanie spójnego systemu wiarygodnych informacji ekonomicznych o regionach służy zarówno jednemu, jak i drugiemu celowi.

Najbliższe lata będzie charakteryzować ogromny wzrost roli statystyki regionalnej. Statystyka regionalna opracowywana zgodnie z regulacjami Unii Europejskiej jest podstawowym warunkiem prawidłowego prowadzenia polityki regionalnej i gwarantem właściwego wykorzystania przez Polskę funduszy strukturalnych UE. Środki z tych funduszy będą wspierać:

- 1) rozwój i dostosowanie strukturalne regionów, w których PKB na 1 mieszkańca na poziomie NTS 2 (Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych) wynosi 75% przeciętnego PKB na 1 mieszkańca we Wspólnocie,

- 2) transformację gospodarczą i społeczną obszarów (według wskaźników na poziomie NTS 3), które mają trudności strukturalne czyli wysokie bezrobocie,

3) adaptację i modernizację polityki i systemów kształcenia, szkolenia zawodowego i zatrudnienia w obszarach nieobjętych w punkcie 1.

Możliwość korzystania przez Polskę w przyszłości z funduszy strukturalnych UE zależy od spełnienia przez nasz kraj szeregu wymagań formalnych. W związku z tym wydano szereg regulacji prawnych, określających zasady polityki regionalnej. Regulacje te nałożyły jednocześnie obowiązki na statystykę publiczną, w szczególności: ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (DzU nr 48, poz. 550), ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (DzU nr 60, poz. 704), ustawa z dnia 26 października 2000 r. o sposobie obliczania wartości rocznego produktu krajowego brutto (DzU nr 114, poz. 1188) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z 13 lipca 2000 r. w sprawie wdrożenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS, DzU nr 58, poz. 685).

Nomenklatura NTS jest ściśle powiązana z podziałem administracyjnym kraju i posiada 5 hierarchicznych poziomów:

- 3 regionalne: NTS 1 – obszar całego państwa, NTS 2 – województwa, NTS – 3 podregiony (grupy powiatów),
- 2 lokalne: NTS 4 – powiaty, NTS 5 – gminy.

Poziom NTS 3 nie ma odpowiednika w zasadniczym podziale terytorialnym państwa. Liczy 44 jednostki, w tym 37 grup powiatów oraz 7 aglomeracji miejskich, które obejmują jeden lub więcej powiatów. Symbole jednostek NTS są zbudowane na podstawie systemu identyfikatorów i nazw jednostek podziału administracyjnego kraju, należącego do rejestru terytorialnego TERYT.

W kontekście omówionych wyżej potrzeb informacyjnych na Prezesa GUS został nałożony obowiązek ogłaszania, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, w terminie do 31 października drugiego roku po roku kończącym okres ostatnich trzech lat, średniej wartości PKB na jednego mieszkańca za okres ostatnich trzech lat (w zastrzeżeniu: w 2000 r. – za rok 1998, w 2001 r. za lata 1998–1999 i dalej za okresy trzyletnie) na poziomie województw (NTS 2) i podregionów (NTS 3).

W prowadzonych obecnie pracach nad rachunkami regionalnymi za podstawową jednostkę terytorialną dla grupowania danych przyjęto województwo (NTS 2). Ponadto, na potrzeby ustawy, o której wyżej, PKB liczony jest również na poziomie podregionów (NTS 3).

Zakres informacji objętych rachunkami regionalnymi z reguły nie jest identyczny z zakresem rachunków narodowych na szczeblu całego kraju, które z natury rzeczy są znacznie szersze i szczegółowsze. Zakres rachunków regionalnych jest zdeterminowany wieloma czynnikami, leżącymi zarówno po stronie statystyki, jak i poza nią, takimi jak:

- organizacja krajowego systemu statystyki publicznej (zakres, metodologia, posiadanie danych dla jednostek lokalnych, sposób losowania prób do badań reprezentacyjnych)

– dostępność odpowiednich danych ze źródeł pozastatystycznych w grupowaniach terytorialnych (ubezpieczenia społeczne, podatki od dochodów, ubezpieczenia majątkowe, opłaty administracyjne, pomoc społeczna itp.)

– uwarunkowania zewnętrzne dotyczące obowiązującego systemu przepisów prawno-finansowych, takich jak zasady rachunkowości przedsiębiorstw, przepisy dotyczące finansów jednostek budżetowych, przepisy podatkowe itp., które to uregulowania uniemożliwiają w niektórych przypadkach uzyskanie danej kategorii ekonomicznej w przekroju regionów.

Istotna różnica między rachunkami opracowywanymi na szczeblu kraju i regionów polega na tym, że kraj stanowi terytorium zamknięte, otoczone ściśle określonymi granicami, w związku z czym przepływy towarów i pieniędzy pomiędzy krajem a zagranicą są dokładnie rejestrowane, natomiast przepływy między regionami są nieuchwytnie z natury rzeczy.

Istnieje jednakże pewne niezbędne minimum informacji zawartych w rachunkach regionalnych. Dotyczy to następujących kategorii:

- agregaty według rodzajów działalności w zakresie działalności produkcyjnej:
 - wartość dodana brutto
 - wynagrodzenia pracujących
 - zatrudnienie
 - pracujący
 - nakłady brutto na środki trwałe,
- produkt krajowy brutto w przeliczeniu na region,
- podział pierwotny i wtórny dochodów w sektorze gospodarstw domowych.

Opracowanie polskich rachunków regionalnych zawiera zatem założenia metodologiczne i dane dotyczące obliczeń produktu krajowego brutto na szczeblu województw, tj. rachunku produkcji i rachunku tworzenia dochodów, a w sektorze gospodarstw domowych również rachunku podziału pierwotnego i wtórnego dochodów.

Uwagi końcowe

Wykonanie opisanych wyżej opracowań wymagało, obok wspomnianych już wcześniej zmian w całym systemie badań GUS, także gruntownego zaznajomienia się z metodologią SNA/ESA. W lutym 1996 r. opublikowano pierwszy tom „Systemu rachunków narodowych” będący adaptacją w języku polskim SNA 93. W listopadzie 1997 r. opublikowano tom drugi – w efekcie dostępna jest w języku polskim najnowsza metodologia systemu rachunków narodowych, z uwzględnieniem uwarunkowań polskiej statystyki i polskiej gospodarki.

W sierpniu 2000 r. użytkownicy otrzymali wierne tłumaczenie dokumentu Europejskiego Biura Statystycznego (Eurostat) pt. „Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA'95)”, zawierającego zasady zestawień rachunków

narodowych obowiązujące w krajach Unii Europejskiej. Przedstawione wyżej podstawowe zagadnienia związane z wdrażaniem systemu rachunków narodowych do praktyki statystycznej powinny przybliżyć użytkownikom naszych opracowań zakres możliwych obecnie do uzyskania informacji.

Zapotrzebowanie na wyniki opracowań z zakresu rachunków narodowych jest stale bardzo duże, zarówno ze strony decydentów polityki gospodarczej, jak też ze strony całego środowiska ekonomistów analityków gospodarczych.

Kategoria produktu krajowego brutto jest tak ważnym miernikiem makroekonomicznym, że Rząd RP uznał za celowe i konieczne uchwalenie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustawy o sposobie obliczania rocznego PKB. Uchwalenie tej ustawy jest jednocześnie wypełnieniem dyspozycji art. 216 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z jednej strony, z drugiej zaś – wypełnieniem zobowiązania Rządu RP przyjętego w procesie negocjacji o członkostwo w Unii Europejskiej dotyczącego wdrożenia norm Unii w całym obszarze statystyki. Wiele innych przesłanek przemawiało za nadaniem metodologii obliczania PKB rangi ustawy. Ustawa zapewnia gwarancję obliczania tego miernika w sposób obiektywny, stały w czasie i porównywalny w skali międzynarodowej. Szeroki zakres zastosowań produktu krajowego brutto wynika z jego uniwersalnego charakteru. Jest to miara, która w sposób syntetyczny charakteryzuje poziom rozwoju kraju. Przyjęcie międzynarodowego standardu dla sposobu obliczeń tego miernika podnosi wiarygodność ocen rozwoju naszego kraju prezentowanych na różnych forach. Wypełnienie zobowiązań negocjacyjnych w obszarze statystyki w zakresie metodologii obliczania produktu krajowego brutto wspomaga ponadto możliwość harmonizacji polskiego prawa z prawem unijnym w innych obszarach, dotyczących zwłaszcza finansów publicznych, podatków itp. Istotne znaczenie ma tu też możliwość uzyskania dostępu do unijnych środków pomocowych przeznaczonych na wsparcie poszczególnych biedniejszych regionów kraju. Ustawa z dnia 26 października 2000 r. o sposobie obliczania wartości rocznego produktu krajowego brutto została ogłoszona w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej nr 114 z dnia 20 grudnia 2000 r.

Wszystkie opisane dokonania w dziedzinie rachunków narodowych nie mogłyby być wykonane bez pomocy ekspertów zewnętrznych, zarówno krajowych jak i zagranicznych. Szczególnie ważna jest, datowana od 1990 r., ścisła współpraca z Eurostatem i francuskim Narodowym Instytutem Statystyki i Badań Ekonomicznych (INSEE), a w kraju – z Zakładem Badań Statystyczno-Ekonomicznych GUS i PAN (ZBSE). Osiągnięcia statystyków polskich zostały dostrzeżone i wysoko ocenione, bowiem specjaliści od rachunków narodowych zostali zaproszeni przez Eurostat do współpracy eksperckiej dla Gruzji, Azerbejdżanu i Ukrainy. Są również zapraszani na międzynarodowe spotkania dla krajów Federacji Rosyjskiej jako wykładowcy.

Materiały źródłowe

Bilans przepływów międzygałęziowych za 1995 r. seria: „Informacje i Opracowania Statystyczne”, GUS, Warszawa, marzec 1999

Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych ESA 1995, seria: „Zeszyty Metodyczne i Klasyfikacje” GUS, Warszawa, sierpień 2000

Jakóbiak B., Jeznach M., Polish national accounts in the transformation period, „Statistics in Transition” Vol.3, No 5, December 1998

Pawlak T., Dmochowska H., Projekt krajowy Phare 2000: Statystyka Regionalna, „Kwartalnik Statystyczny” nr 2, GUS, Warszawa 2001

Produkt krajowy brutto według województw w latach 1995–1998; GUS, US Katowice, Katowice 2000

Rachunki finansowe według sektorów instytucjonalnych 1995–1998, seria: „Studia i Analizy Statystyczne” GUS, Warszawa 2000

Rachunki kwartalne produktu krajowego brutto w latach 1995–1999, seria: „Informacje i Opracowania Statystyczne” GUS, Warszawa, październik 2000

Rachunki narodowe według sektorów i podsektorów instytucjonalnych 1995–1999, seria: „Studia i Analizy Statystyczne” GUS, Warszawa, czerwiec 2001

Standardisation of the system of data presentation and the SNA methodology of their calculation

(Summary)

The system of national accounts currently implemented in Poland is characterised by three basic features:

- 1) it is adjusted to conditions of the national economy,
- 2) it is internally consistent,
- 3) it is in accordance with international standards, i.e. SNA '93 and ESA '95 methodology.

Implementation of this system to the Polish statistical practice – in a broad concept – means creation and appliance of common notional, classificatory framework or methodology within an area of the whole statistics. At the same time a reconstruction of statistics was initiated in order to guarantee systematic inflow of information within a range required by the SNA/ESA methodology. The system has been gradually implemented for a few years. Every year the range of the published studies is extended.

The tools worked out within the system of national accounts, i.e. classifications, definitions and methods allow identification and systematisation of types of units maintaining economic activity, recognition of their resources and material and financial flows and eventually, as a final effect, achievement of adequate grouping and systematisation in a form of defined aggregate categories. These categories hold their positions in the system of national accounts, which allows comprehensive evaluation of the national economy.